

З У Х А Ц И Н

Шасы нэхур йи баэы жын да базар ман хуэй зужыни. Тана да
дигэ чү готу мангуэ тэжыни, ~~мангуэ тэжыни~~ чүни литу ~~мангуэ~~ канлян-
дигэ пинзы. Ба пинзы литу йикан, литу йигэ чончун. ^{ме} Лынму гуан-
цяи, ду зули, кэсы хуту йигэ жын цинни шэди: "Дай, ба та фон-
кай. Та есыге хуэвар." Жыге жын ба пинзыди сыйзы чүдэ, ба чон-
чун фон чүчили. Жыге жын зули, чончун е ба та гыншонли. Та чо
ху йи кан, чончун е гынжыни. Чончун йүэ гын, йүэ да. Жыге жын
ту чо ху нингуэлае жы йикан, та фонкайди чончун нэму дали, ба
та хади, зу по. Чончун е гыншон потуэли. Чончун гынлай-гынчи
йиха чынлиге монли. Жыге жын ту нингуэлай кэ жы йикан, жы йигэ
мон зуй жонди нэму да, зулян божи йиён нэму да, шён чы тани.
Жыге жын сакай зу по. Мон ба та гыншон, зу шэди:

- Ни чо ани пони? Ни побулэ, нэ жир ба ни зу чышонни.

Жыге жын шэди:

- Ни чы нэ зуани? Нэ ба ни да пинзы литу фон чүлай, жэли ни-
ди минли, ни хан чы нэнима?

Мон шэди:

- Нэ бу жыдо ни шэди са, нэ гуон жыдо, нэйдди жэнху ги хо
цин бу ха цинни. Цун жыгешон нэ ё чы вини!

Жыге жын нэ шэди:

- Ни цян бэ чы нэли, зай пынжян сый зу вын сый. Зай ги та
шэ, нэ ба ни заёнзы да пинзы литу фон чүчили, ни заёнзы чынли
монли. Та дан шэ жё ни ба нэ чы, ни зу чы нэ.

Мон дайинли. Тана зужыни, пынжяли угэ жын. Тана жыни кан-
жян мон гынди жын зу сакай пони, жыге жын ханди жё тана лихали.

Жыге жын ги тана шэди:

- Нэ да базар чо хуэй зужыни, чү литу лэлиге пинзы. Ба пинзы
литу йикан, литу йигэ чончун. Цинни ^{ме} дый гуэчи, ба фонкай,

зыху зули. Цэ йи зу, жыгэ чончун е гыншон зули. Йүе гын, йүе да, йиха жуанчынлигэ мон, жыхур та щён чы нэни. Ни ду шэ йиха, гундо зэ агарни.

Жы угэ жын кэчиди шэсы:

- Цай хо, ни зэ бу чон шума? Ба ни жэ мон чы йигэ хо!

Жы жигэ жын йи шэ, зу сакай по. Мон гоцинди зуй жоншон чы жыгэ жын ~~ли~~ лайли, жыгэ жын кэ шэди:

- Эй, ни щян дый йиха. Жы жигэ жын канжян ни хэли пали. Тана мө шэ шыкуа. Ни мө канжянма, тана жыни йи шэ зу сакай поли. Зай зэ манчян зу йиха, зэ вын йиха.

Мон дайинли. Тана зужыни, пынжянли саншыгэ жын. Жы саншыгэ жын канжян йигэ жын лян йигэ мон жочу тана лайжыни, ба тана хадди, манху зу сакай по. Жыгэ жын ханди, жэ тана лихали. Та лян мон до саншыгэ жын гынчян лай, зу шэди:

- Эй жунжынму, нэ ю жижү хуани, ни ду пин ниди щин шэ йигэ гундо хуа. Цэ да базаршон^{го} хуэй хуэйжыни, чү литу лэлигэ пинзы ба пинзы литу йикан, литу йигэ чончун, щинни мө дый гуэчи ба та фон чүлай, зыху зули. Цэ йи зу, чончун е гыншон зули. Йүе гын, йүе да, йиха жуанчын монли. Жыхур та щён чы нэни. Ни ду ги та шэ йиха, та ган дуйжынима!

Саншыгэ жын йи тин тади хуа, чи шонлай, зу ги жыгэ жын шэди:

- Ни шу чон, цай хо, жэ мон ба ни чы йигэ хо. Сый жэ ни фон тани, жыхур ни гэжян дончи. Мон дан бу чы нили, та зу чы нэйни!

Саншыгэ жын жыни йи шэ, зу сашон по. Жэр мон гоцинди, зуй жонди чы жыгэ жын лайли, жыгэ жын ги мон кэ шэди:

- Эй, ни щян дын йиха.

- Хан дын сани? - мон ба та вынди.

Жыге ~~жын~~ жын шеди:

- Ни ме канжялма, жы йихуэ е хэлипа нили. Тана хан донсы ни чы танани, йиха сакай зу по. Зай зэ вын йиха. Жы йихуэй пынжжяв сый, та дан шэ цэ ме гундо, нэхур ни зу ба цэ чышон.

Мон дайикли. Тана зулай-зучи, ~~жын~~ йуанчур канжялиге дацайди. Дацайди е ба тана канжяли, кэсы мэ хэпа, зы вонжяни. Дацайди щинни гэжын ги гэжын шеди: "Жыге мон за ба жыге жын мэ чы хан гынжяни." Дацайди ба тана дынжяни. Жыге жын лян мон до лаали. Жыге жын ги дацайди шеди:

- Эй, хо цэди йигэ ляншуня, ни ги зай ба йигэ сычин шэ йиха.

- Са сычин? - дацайди ба та вынди.

Жыге жын ги дацайди шеди:

- Цэ да базаршон манхуэй хуэйжяни, чү литу лэлиге пинзы. Пинзы литу жуонлиге суй чончун. Нэ ба та йикан, та хан хуэжяни. Цэди щинни мэ дый гуэчи, ба сыйсыйзы чүдэ, ба та фон чүлай, зыху зули. Цэ йи зу, та е гыншон зужяни. Та йүэ гын, йүэ да, йиха жуанчынли монли. Жыкур та щён чы нени. Ни гэжын кан йиха, гундо зэ атарни!

Дацайди ба мон жинлиге йи нян, йиха щэтуэли. Та щёгу ги жыге жын шеди:

- Цэ бу щинфу!

- Бу щинфу са? - Жыге жын вынди.

- Жыму дади мон заёр чындо пинзы литуни, ни хан шедисы бусы бекарди хуама! - Дацайди шеди.

Жэр мон шеди:

- Цэ зу зэ пинзы лигулай, жыге жын ба сыйсыйзы чүдэ, ба цэ

фон чұлайли.

- Уә, нә ба ниди хуа^а е бу щинфу. Бә шә шынзыли, ниди уму дади ту ду чынбудо пинзы лянгу ни ху шә сани! - Дацайди шәди.

- Ни бу щинфума? - Мон ба дацайди вынди.

- Нә йи дяр ду бу щинфу ниди хуа! - Дацайди ги мон шәди.

- Дансы бу щинфули, зай зу, нә жә ни кан йиха, нә заёр да пинзы лянгу чұлайли. - Мон ги дацайди шәди.

- Зули зу! - Дацайди дайинли.

Тана сангәр йуан доли нәгә чү гынчян лайли. Мон ги дацайди шәди:

- Ни канжян нәгә пинзылимә?

- Уә, ни зу да уму дадарди пинзы лянгу чұлайлима? Нә долай бу щинфу ниди хуа, ни дайсыгә хуонлирмә! - Дацайди ги мон шәди.

- Ни бу щинфума, ни жыхур кан, нә заёр зуан пинзы лянгуни, заёр да пинзы лянгу чұлайни, ни кан йиха.

Дацайди шәди:

- Ни зуан йиха, жә нә кан, долай нә бу щинфу.

Дацайди лян жыгә жын вонжяни, мон нянчяни йиха гуйсурхали, зыху лшон чи, зуандо пинзы лянгули. Жәр дацайди ги жыгә жын зу шәди:

- Ни куә ба сыйсыйзы сыйдо пинзыди кузышон!

Жыгә жын зу ба сыйсыйзы сыйдо пинзыди кузышонли. Дацайди ба пинзы ёгуэлай, ба сыйсыйзы кә сый жин, жуондо гэжынди кудэзыни ни, зыху ги жыгә жын шәди:

- Ни кан усы сый?

Жыгә жын ту нингуэчи йикан мә сы сый, ту нингуэлай кә йикан дацайди е бу жянли. Ба та чәчихали. Та ба жынни-нәни канди

золи дацайли, кәсы нөгәди йир ду бу хяли. Жәр та цай минбыйли,
 дацайхуәдисы шыңди. Дан бусы шыңди жон ба та чышонли. Шыңди
 жопи тади минли. Жыге жын мө танман, зу чо хуәй зу. Йи до хяни,
 та ба йүкәди жыше сычин ги хяниди жыну шәли. Хяниди ги линжү-
 гибыйзыму шәли. Гибыйзы-линжүму ги данлин жыну шәди, йибыйзы
 ги йибыйзы чуаншәдо жыге сыхурли.

Фәли гүжирди жыны Цимеев Исмар, 60 суй.
 Күди дитонсы Цертөбе /Цинчү/ Цәнжуон Курдай
 район Қямбул область қазақ ССР. Цәли гүжирди
 жыны Ұрхызақстан Күәдүә Академияди куәшүәжын
 Хасанов Махмуд. Цәли гүжирди жынысы 1969 нян
 байүә 20.